

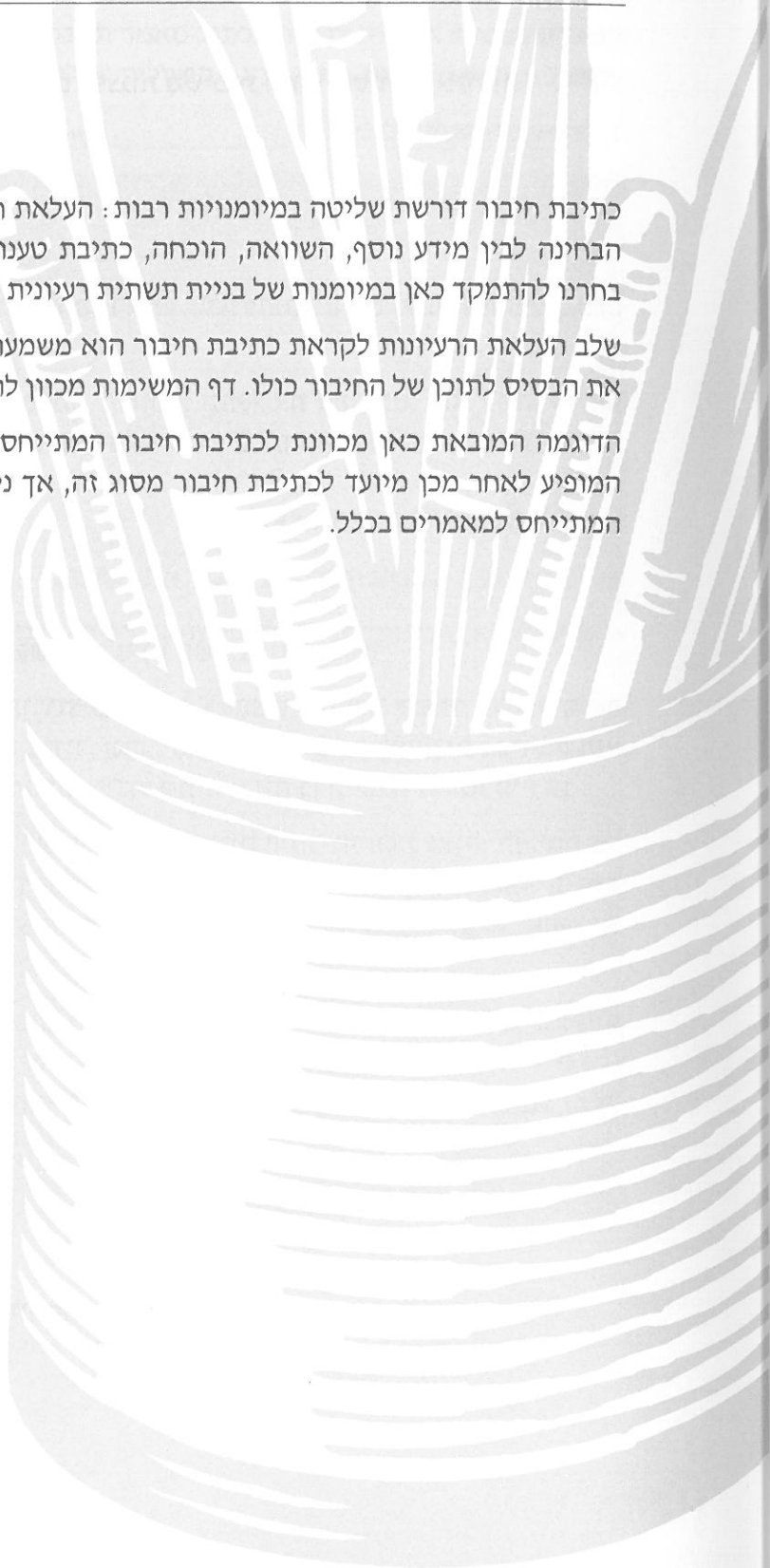

פירוק למשימות קטנות – חיבור

כתיבת חיבור דורשת שליטה במיומנויות רבות: העלאת רעיונות, שילוב בין מידע המופיע בטקסט הבחינה לבין מידע נוסף, השוואה, הוכחה, כתיבת טענות, שאילת שאלות, כתיבת טקסט ועוד. בחרנו להתמקד כאן במיומנות של בניית תשתית רעיונית לכתיבת חיבור.

שלב העלאת הרעיונות לקראת כתיבת חיבור הוא משמעותי להמשך הכתיבה משום שהוא מהווה את הבסיס לתוכן של החיבור כולו. דף המשימות מכוון להעלאת רעיונות בצורה מסודרת ומפרה.

הדוגמה המובאת כאן מכוונת לכתיבת חיבור המתייחס למאמר המציג עמדה. דף האסטרטגיה המופיע לאחר מכן מיועד לכתיבת חיבור מסוג זה, אך ניתן להעביר כמה מהמשימות לכל חיבור המתייחס למאמרים בכלל.

העלאת רעיונות לחיבור ותכנון כתיבתו

לפניכם שאלה מבחינת בגרות. בעמודים הבאים מוצגות משימות המתייחסות לשאלה זו.

שאלה מבחינת בגרות (חיבור עברי, חורף תשס"ב):

נושא: הטיול השנתי

לפניכם קטע המציג את הסתייגותה של מורה מן האופן שבו מתנהלים הטיולים השנתיים בכמה בתי-ספר.

כתבו מאמר תגובה. במאמרכם הגיבו על טענות הכותבת ונמקו את עמדתכם. כמו כן הציגו את מטרות הטיול השנתי כפי שאתם רואים אותן, ותארו את הדרכים למימוש המטרות שהצגתם. הביאו דוגמאות מניסיונכם או מניסיונם של אחרים.

הרהורים של מורה לאחר "הטיול השנתי"

(מעובד על-פי מכתבה של ר' סדקל, מורה, קשר עין, סיוון תשס"א, יוני 2001)

(...) יש לברר מחדש מה הן המטרות שאנו רוצים להשיג באמצעות הטיול השנתי ולהחליט אם בית-הספר הוא שמרטף נוער וקבלן עבודות בידור, שהרי נכון לעכשיו עיקר הפעולות בטיולים הוא עצירות לאוכל בפונדקים על אם הדרך, פעילויות בידור שונות ולינה בבתי-מלון בדרגת תיירות.

האם לא רצוי שבית-הספר ינצל את הטיול השנתי להשגת מטרות חינוכיות מסוג שונה: המחשה של מקצועות לימוד, כמו גיאוגרפיה, תנ"ך והיסטוריה; גיבוש חברתי; יכולת להסתדר בתנאים קצת פחות נוחים מאשר בבית; ואפילו אהבת הארץ, רחמנא לצלן? נראה לי שיעדים מסוג זה נשחקו עד דק, ובעקבות זאת לא ברור מה מטרתם של הטיולים השנתיים.

(...) אני סבורה כי במצב דברים זה, ייתכן שיש גורמים שונים המרוויחים יפה מן הטיולים השנתיים (בתי-מלון, חברות טיולים, מאבטחים, סוחרים וכיו"ב), אך המפסידים העיקריים הם התלמידים (...). אני קוראת אפוא להנהלות בתי-הספר, לצוותי המורים ולתלמידים לחשוב מחדש על המושג "טיול שנתי".

■ בעמודים הבאים מוצגות משימות המתייחסות לשאלה זו.

משימה 1: התייחסות לשאלה

השאלה בבחינת הבגרות דורשת לכתוב מאמר תגובה לקטע הקריאה. במאמר שעליכם לכתוב, יש לבצע 5 פעולות עיקריות. כתבו מהן 5 הפעולות שעליכם לעשות לפי השאלה:

1. להגיב על טענות הכותבת

2.

3.

4.

5.

משימה 2: סיכום הטענות בכל פסקה

כדי להגיב על טענות הכותבת, יש להכיר את הטענות.

א. מהי טענה? (אם אינכם יודעים, חפשו את הפירוש במילון)

ב. בקטע הקריאה הרהורים של מורה לאחר "הטיול השנתי" יש שלוש פסקאות. קראו כל פסקה וכתבו במילים שלכם מהן הטענות המוצגות בה בקשר לטיול השנתי (בפסקאות מסוימות יש יותר מטענה אחת):

הטענות	הפסקה
1. כיום, הדברים העיקריים שעושים בטיולים שנתיים הם בילויים כגון פעילויות בידור, לינה בבתי מלון ועוד.	פסקה ראשונה
	פסקה שנייה
	פסקה שלישית

משימה 3: כתיבת תגובות לטענות

כעת, לאחר שכתבתם את הטענות, כתבו את תגובותיכם לטענות אלו:

מצד אחד, אני מסכים עם טענה זו משום ש... מצד שני, איני מסכים עם טענה זו משום ש...	אני לא מסכים עם הטענה משום ש...	אני מסכים עם הטענה משום ש...	טענה מספר

משימה 4: העלאת דוגמאות מהחיים

על מנת לתת דוגמאות בחיבור שתכתבו, ספרו על הטיולים השנתיים שעברתם:

א. דברים שעשיתי בטיולים שנתיים ואהבתי:

ב. דברים שעשיתי בטיולים שנתיים ולא אהבתי:

ג. דברים שהייתי רוצה לעשות בטיול השנתי הבא שבו אשתתף:

משימה 5: כתיבת מטרות

הדוגמאות שכתבתם במשימה 4 יכולות לעזור לכם בכתיבת המטרות של דעתכם. כתבו את מטרות הטיול השנתי ואת הדרכים להשיג מטרות אלו:

מטרות הטיול השנתי (מדוע חשוב לצאת לטיול שנתי)	הדרכים להשיג כל מטרה (היעזרו בדוגמאות שכתבתם, וכתבו דרכים נוספות)

משימה 6: תכנון החיבור

עד עכשיו כתבתם את הדברים הבאים:

- סיכום הטענות המופיעות במאמר
- תגובותיכם לטענות
- דוגמאות לדברים שאתם אוהבים ולא אוהבים בטיולים שנתיים
- מטרות הטיול השנתי לדעתכם
- הצגת הדרכים להשגת מטרות אלו

כעת עליכם לתכנן כיצד תכתבו את החיבור, בעזרת הדברים שכתבתם עד כה. כתבו (בכמה מילים) מה אתם מתכוונים לכתוב בכל פסקה (בערך 10 פסקאות). שימו לב שכל מה שכתבתם עד כה ייכלל בחיבור (אתם יכולים לשנות את סדר כתיבת הדברים לפי רצונכם).
בעמוד הבא תמצאו טבלה שתסייע לכם לארגן את הדברים.

ראשי פרקים לכתובת חיבור

מאילו משימה (או משימות) שביצעת, אקח את החומר לפסקה זו	נושא הפסקה (בכמה מילים)	
		פסקה 1
		פסקה 2
		פסקה 3
		פסקה 4
		פסקה 5
		פסקה 6
		פסקה 7
		פסקה 8
		פסקה 9
		פסקה 10

משימה 7: בדיקה

חזרו למשימה מספר 1. האם התייחסתם ל-5 הפעולות המוצגות בשאלה, כשכתבתם את ראשי הפרקים? אם כן, התחילו לכתוב את החיבור לפי ראשי הפרקים.

דף אסטרטגיה להעלאת רעיונות לחיבור ותכנון כתיבתו

דף האסטרטגיה המוצג להלן מציע כלים להתמודדות עם חיבור המתבסס על מאמר המציג עמדה. עם זאת, חלק מהפעולות המוצעות כאן יכולות להיות רלוונטיות לכל סוג של חיבור המתייחס לטקסט.

1: התייחסות לשאלה

לכתוב את כל הפעולות שעליי לעשות לפי השאלה.

2: סיכום הטענות בכל פסקה

לקרוא כל פסקה בקטע, ולכתוב, במילים שלי, את הטענות המוצגות בכל פסקה.

3: כתיבת תגובות לטענות

לכתוב את דעותיי על הטענות המוצגות במאמר.
לשאול את עצמי לגבי כל טענה: האם אני מסכים עם הטענה או לא, ולכתוב מדוע.

4: דוגמאות מהחיים

להתייחס לנושא המאמר, ולכתוב:

- דברים שעשיתי פעם בהקשר לנושא זה, ואהבתי / דברים חיוביים שאני יודע שאנשים אחרים עשו פעם בהקשר לנושא זה.
- דברים שעשיתי פעם בהקשר לנושא זה, ולא אהבתי / דברים שליליים שאני יודע שאנשים אחרים עשו פעם בהקשר לנושא זה.
- דברים שהייתי רוצה לעשות בעתיד בהקשר לנושא זה / דברים שהייתי מציע לאחרים לעשות בהקשר לנושא זה.

5: התייחסות להוראות של השאלה

לבדוק את ההוראות הכתובות בשאלה. אם עד עכשיו לא התייחסתי לאחת מההוראות, יש להתייחס אליה עכשיו, ולכתוב רעיונות שיכולים להתאים לפעולה הנדרשת.

6: תכנון החיבור

לכתוב ראשי פרקים לחיבור שברצוני לכתוב, ולשים לב שכל הנושאים שכתבתי עד עכשיו ייכללו בחיבור.

7: בדיקה

לבדוק שהתייחסתי לכל הפעולות שנדרשו ממני בשאלה, ואז להתחיל בכתיבת החיבור.